

NIVÅ B2

Jeg tjente 40 000 kroner i vinterferien på torsketunger

En tidligere tungeskjærer fra Lofoten forteller alt

Joakim fra Ballstad i Lofoten skar torsketunger på fiskebruket i ni vintre og tjente førti tusen kroner på én vinterferie. Han forteller Nora om kulde, kniver og rekorder, og sammen diskuterer de om tungeskjæring er barnearbeid.

Nøkkelord

- nekte
- levere
- en timelønn
- treg
- løsne
- stolt
- gjerrig
- tulle
- rimelig
- tvinge
- et ansvar
- et inntrykk
- sta
- sprø
- tvert imot

I dette heftet

Nøkkelord	2
Hele manuset	3
Fikk du det med deg?	10
Hvilket ord passer ikke?	10
Hva ville du gjort?	11
Din tur	12
Fasit	13

Slik bruker du det

1

2

3

Med hele manuset, nøkkelord, oppgaver og fasit

Hør episoden på YouTube-kanalen til Aprendos

Nøkkelord

Disse ordene er med i episoden.

Nøkkelord	Betydning	Eksempel
nekte <i>verb</i>	Å si nei til at noen får gjøre noe, eller å si nei til å gjøre noe selv.	<i>Sjåføren nektet å kjøre videre før alle hadde tatt på seg bilbeltet.</i>
levere <i>verb</i>	Å gi eller bringe noe til den som skal ha det.	<i>Postbudet leverer pakker i hele nabolaget før klokka tolv.</i>
en timelønn <i>substantiv</i>	Pengene du får for hver time du jobber.	<i>Som ny ansatt i butikken fikk hun en timelønn på 180 kroner.</i>
treg <i>adjektiv</i>	Som bruker lang tid på noe; langsam.	<i>Datamaskinen min er så treg at jeg rekker å lage kaffe mens den starter.</i>
løsne <i>verb</i>	Å bli løs, slik at noe ikke sitter fast lenger.	<i>En skrue hadde løsnet, og forhjulet på sykkelens begynte å slingre.</i>
stolt <i>adjektiv</i>	Glad og fornøyd fordi du selv eller noen du er glad i, har gjort noe bra.	<i>Bestemor var stolt da barnebarnet hennes besto førerprøven.</i>
gjerrig <i>adjektiv</i>	Som ikke liker å bruke eller dele penger.	<i>Onkelen min er så gjerrig at han tar med sin egen termos på kafeen.</i>
tulle <i>verb</i>	Å si noe som ikke er sant, for moro skyld; å spøke.	<i>Tuller du, eller har du virkelig vunnet en tur til Paris?</i>
rimelig <i>adjektiv</i>	Fornuftig og lett å godta. Ordet kan også bety at noe er billig.	<i>Det er rimelig at den som lager middagen, slipper å vaske opp.</i>
tvinge <i>verb</i>	Å få noen til å gjøre noe de ikke vil.	<i>Regnet tvang oss til å flytte grillfesten inn i garasjen.</i>
et ansvar <i>substantiv</i>	Når det er din oppgave å passe på noe eller noen, og du må svare for det hvis noe går galt.	<i>Læreren har ansvar for alle elevene på klasseturen.</i>
et inntrykk <i>substantiv</i>	Det du tror eller føler om noe etter det du har sett eller hørt.	<i>Den nye naboen gjorde et godt inntrykk da han kom med kake første dagen.</i>
sta <i>adjektiv</i>	Som ikke vil gi seg eller endre mening, selv når det er vanskelig.	<i>Lillesøsteren min er så sta at hun går i shorts selv når det snør.</i>
sprø <i>adjektiv</i>	Hard og tørr utenpå, slik at det knaser når du biter i det. Kan også bety gal.	<i>Jeg liker brødet best når skorpa er sprø og fortsatt varm.</i>
tvert imot <i>uttrykk</i>	Brukes når du vil si at det motsatte er sant.	<i>«Er du trøtt?» spurte mamma. «Tvert imot», svarte gutten, «jeg kunne danset hele natta.»</i>

Hele manuset

Jeg tjente 40 000 kroner i vinterferien på torsketunger: En tidligere tungeskjærer fra Lofoten forteller alt

- JOAKIM** Den første kvelden tjente jeg tolv kroner, og jeg frøs så mye at hele kroppen ristet.
- NORA** Og den siste kvelden?
- JOAKIM** Den siste kvelden i vinterferien hadde jeg skåret ett tonn torsketunger. Og mamma **nektet** meg å komme inn døra.
- NORA** Dette er Aprendos på norsk, nivå B2. Jeg heter Nora.
- JOAKIM** Og jeg er han som luktet fisk.
- NORA** Han som luktet fisk, heter Joakim Ellingsen. Han er tjuefire år og kommer fra Ballstad i Lofoten. I dag fisker han skrei fra sin egen lille sjark.
- JOAKIM** Og en gang i tida var jeg den raskeste tungeskjæderen på bruket. Det må du ta med.
- NORA** Det tar jeg med. Men hør her da, førti tusen kroner på én vinterferie?
- JOAKIM** Førti tusen og litt til.
- NORA** Da jeg var seksten, jobbet jeg på en kafé på Bryggen i Bergen. Jeg tjente kanskje to tusen kroner i uka, og jeg følte meg rik.
- JOAKIM** Og du slapp å lukte torsk.
- NORA** Jeg luktet kanelboller. Det er en helt annen sosial status.
- JOAKIM** Det kommer an på hvem du spør.
- NORA** Ok, la oss ta det fra begynnelsen. For folk som aldri har vært i Lofoten om vinteren, hva er egentlig tungeskjæring?
- JOAKIM** Hver vinter kommer skreien inn til kysten for å gyte, og sesongen varer fra januar til april. Båtene **leverer** fisken på bruket, der blir den sløyd og hodet blir kappet av. Og hodene, de går til unga.
- NORA** Til ungene. Gratis?
- JOAKIM** Helt gratis. Vi fikk låne plassen og hodene, og så skar vi ut tungene og solgte dem.
- NORA** Vent, så bruket betaler dere ingen **timelønn**?
- JOAKIM** Ingen timelønn. Du får betalt per kilo tunger. Er du **treg**, blir du fattig.
- NORA** Og er du rask...
- JOAKIM** Da kan du kjøpe deg båt. Men det kommer vi til.
- NORA** Hvor gammel var du første gang?
- JOAKIM** Åtte. Han morfar tok meg med ned på bruket en kveld i februar. Det var mørkt, det blåste snø inn gjennom porten, og det luktet... ja, du kan tenke deg.
- NORA** Jeg prøver å la være.
- JOAKIM** Han ga meg en kniv og et par tykke hansker. Regntøyet var så stort at jeg så ut som et telt. Så viste han meg hvordan man gjør det, én gang.
- NORA** Bare én gang?
- JOAKIM** Han morfar forklarer ingenting to ganger.
- NORA** Ok, så vis meg da. Jeg står med et torskehode foran meg. Hva gjør jeg?
- JOAKIM** Du tar tak i hodet ved øynene og trykker det ned på en pigg av metall...

- NORA** Vent, en pigg? Som en spiker?
- JOAKIM** Som en stor spiker som stikker opp fra bordet. Så setter du kniven inn under haka og skjærer rundt, med ett raskt snitt. Da **løsner** tunga, og du kaster hodet i en kasse og tar neste.
- NORA** Hvor stor er en sånn tunge? Som en tommel?
- JOAKIM** Større. En tunge veier gjerne tretti til førti gram.
- NORA** Så for én kilo trenger du... femti tunger?
- JOAKIM** Nei da, rundt tjuefem, tretti.
- NORA** Da var jeg helt på jordet.
- JOAKIM** Helt på jordet. Og det du kaller tunge, er egentlig to ting. Den faste kjøttbiten under er en muskel fra haka, og selve tunga er litt geléaktig.
- NORA** Geléaktig. Takk for det bildet, Joakim.
- JOAKIM** Bare hyggelig.
- NORA** Men den første kvelden, med morfaren din. Tolv kroner, sa du?
- JOAKIM** Tolv kroner. Jeg skar kanskje ti tunger i timen, og halvparten så ut som kjøttdeig. Morfar sa ingenting, han bare nikket og la dem i sin egen bøtte.
- NORA** Å nei! Han stjal...
- JOAKIM** Han reddet æren min. Mine var så stygge at ingen ville ha kjøpt dem alene.
- NORA** Stakkars lille Joakim.
- JOAKIM** Stakkars lille Joakim hadde tre plaster på fingrene før klokka var åtte.
- NORA** Hvor kaldt var det egentlig der inne?
- JOAKIM** Porten sto ofte åpen fordi truckene kjørte inn og ut. Noen kvelder var det minus fem inne også, og fingrene ble stive som pinner.
- NORA** Og likevel gikk du tilbake dagen etter.
- JOAKIM** Dagen etter, og nesten hver dag etter skolen i ni vintre.
- NORA** Ni vintre! Hva var det som fikk deg til å fortsette? Pengene?
- JOAKIM** Pengene, ja. Men mest at alle var der. Kusina mi, naboene og halve klassen.
- NORA** Så fiskebruket var fritidsklubben.
- JOAKIM** En fritidsklubb med kniver og fiskehoder, ja. Jaggu var det det.
- NORA** Og dette er jo ingen ny oppfinnelse, ikkje sant? Jeg leste i Dagsavisen om en mann fra Henningsvær som begynte i nitten førtifem, da han var seks år.
- JOAKIM** Nitten førtifem? Hva fikk de betalt den gangen?
- NORA** Gjett.
- JOAKIM** En krone kiloen?
- NORA** Tre øre. Per tunge.
- JOAKIM** Per tunge? Da måtte du skjære en hel båtlast for å kjøpe en brus.
- NORA** Og på syttitallet var prisen en krone og femti øre kiloen. For noen år siden fikk ungene i Henningsvær sekstifem, sytti kroner kiloen.
- JOAKIM** Det stemmer med det jeg hører. Prisen varierer fra bruk til bruk, og fra år til år.
- NORA** Hva fikk du det året du tjente førti tusen?

- JOAKIM** Førti kroner kiloen. Det var i to tusen og atten, og jeg var seksten år.
- NORA** Vent, vent. Førti kroner kiloen, og førti tusen kroner totalt, det betyr...
- JOAKIM** Tusen kilo. Du regner fort for å være fra Bergen.
- NORA** Hei! Hva er galt med Bergen?
- JOAKIM** Ingenting. Bortsett fra at dere betaler nesten tusen kroner kiloen for skrei.
- NORA** Å, det er faktisk sant. Jeg så det på NRK. I mars i fjor kostet skreiloin ni hundre og syttifem kroner kiloen på Fisketorget.
- JOAKIM** Ni hundre og syttifem! Og så kaller dere oss nordlendinger **gjerrige**.
- NORA** Ingen har kalt dere gjerrige.
- JOAKIM** Ikke ennå.
- NORA** Tilbake til tonnet ditt. Tusen kilo på én vinterferie høres umulig ut. Hvordan gjorde du det?
- JOAKIM** Vinterferien er ni dager hvis du tar med helgene, og jeg sto der hver eneste dag. Det blir rundt hundre og ti kilo om dagen.
- NORA** Hver dag? Hvor mange timer da?
- JOAKIM** Det kom an på båtene. Hvis det kom mye fisk, sto jeg fra tidlig ettermiddag til langt på kveld.
- NORA** Og hvor mye fisk må til for å få et tonn tunger?
- JOAKIM** Regn med at tusen kilo sløyd fisk gir...
- NORA** Omtrent ti kilo tunger. Den har jeg lest.
- JOAKIM** Riktig. Så for mitt tonn måtte rundt hundre tonn fisk gjennom bruket.
- NORA** Hundre tonn. Det er... jeg klarer ikke engang å se det for meg.
- JOAKIM** Tenk på en fotballbane full av torsk. Nei, forresten, det blir altfor mye. Tenk på en lastebil, eller fem.
- NORA** Fem lastebiler med torsk for én gutt i vinterferien. Og hva var din beste dag?
- JOAKIM** Rundt hundre og seksti kilo. Jeg var **stolt** som en hane.
- NORA** Hundre og seksti kilo. Er det mye? Jeg aner ikke.
- JOAKIM** Det er mye. Men det er langt unna rekorden.
- NORA** Rekorden kjenner jeg faktisk. Jeg har gjort leksene mine.
- JOAKIM** Du? Ok, fortell.
- NORA** Det var en uoffisiell rekord fra Røst, samme vinter som du tjente pengene dine. En sytten år gammel gutt som het Jørgen Andreassen, skar tre hundre og femten kilo på ni timer.
- JOAKIM** Tre hundre og femten? Nei. Det tror jeg ikke på.
- NORA** Det sto i Lofotposten!
- JOAKIM** Da tror jeg litt mer på det.
- NORA** Han tjente tolv tusen seks hundre kroner på den ene dagen. Det blir fjorten hundre kroner i timen.
- JOAKIM** Og jeg som var stolt som en hane over hundre og seksti.
- NORA** Samme vinter, Joakim.
- JOAKIM** Da vet jeg i hvert fall hvem jeg skal være sur på.
- NORA** Men si meg, hva skjer med alle hodene når tunga er ute?

- JOAKIM** Gjett.
- NORA** Fiskesuppe? Dyrefôr?
- JOAKIM** De blir hengt opp og tørket, og så blir de sendt til...
- NORA** Italia! Tørrfisk fra Lofoten går jo til Italia.
- JOAKIM** Tørrfisk, ja. Hodene går til Nigeria.
- NORA** Nigeria?
- JOAKIM** Der er tørkede torskehoder en vanlig ingrediens i supper og gryter. Så hver gang jeg kastet et hode i kassa, var det egentlig på vei til Afrika.
- NORA** Tre gale gjetninger på rad. Jeg begynner å bli god på dette.
- JOAKIM** Du var på riktig spor med suppa, i hvert fall. Mer enn med de femti tungene.
- NORA** Ok, før ti tusen kroner, seksten år gammel. Hva kjøpte du? La meg gjette. En moped.
- JOAKIM** Nei.
- NORA** En ny mobil og en altfor dyr jakke.
- JOAKIM** Det er ganske nær det kusina mi gjorde. Men jeg satte alt inn på en konto. Mamma hadde en regel: halvparten spares, og den andre halvparten spares også.
- NORA** Men det er jo den samme halvparten!
- JOAKIM** Det tok meg to år å skjønne det.
- NORA** Og hva ble pengene brukt til til slutt?
- JOAKIM** Egenkapital til sjarken. Den jeg fisker med i dag.
- NORA** Du **tuller**.
- JOAKIM** Nei, jeg tuller ikke. Tungene betalte baugen, kan du si. Banken betalte resten.
- NORA** Nå må jeg fortelle deg noe. Det finnes en dokumentarfilm som heter Tungeskjæerne, fra to tusen og sytten. Den er filmet i Øksnes i Vesterålen, og der følger vi en gutt på ti år som heter Tobias...
- JOAKIM** Den har jeg sett!
- NORA** Da vet du hva Tobias kjøper på slutten.
- JOAKIM** En båt. Han var ti, og jeg var seksten. Han slo meg med seks år.
- NORA** Han slo deg. Det er andre gangen i dag.
- JOAKIM** Listen over folk jeg er sur på, blir bare lengre.
- NORA** Og filmen viser jo noe mer enn penger. For mange der oppe er tungeskjæringen det første møtet med fisket. Det er slik kysten får nye fiskere.
- JOAKIM** Det kjenner jeg meg igjen i. Jeg kunne navnet på alle båtene i havna før jeg kunne gangetabellen.
- NORA** Og nå er det du som leverer fisken.
- JOAKIM** Nå er det jeg som leverer. I vinter sto det en jente på ni år og skar tunger av torsken min. Hun så på meg som om jeg var en gammel mann.
- NORA** Du er tjuefire!
- JOAKIM** For en niåring er det oldtid.
- NORA** Men hør her da. Nå må jeg være litt vanskelig. En åtteåring med skarp kniv i minus fem, sent på kvelden. Er ikke dette barnearbeid?

- JOAKIM** Der kom det. Jeg visste at bergenseren kom til å spørre om det.
- NORA** Det er et helt rimelig spørsmål!
- JOAKIM** Det er rimelig nok. Ingen tvang oss, og du kunne gå hjem når du ville. Alle pengene var dine, og ingen sjef tok noe.
- NORA** Men jeg leste i Smithsonian Magazine at noen unger står på bruket helt til...
- JOAKIM** Til klokka to om natta, ja. Det skjer når båtene kommer sent. Hos oss var det forbudt på skoledager. Mamma kom og hentet meg klokka ti, med bilen og en svart søppelsekk i baksetet.
- NORA** En søppelsekk?
- JOAKIM** Til klærne. Jeg måtte kle av meg i gangen og legge alt i sekken. Det er hele sannheten bak historien om døra.
- NORA** Så det var derfor du ikke fikk komme inn!
- JOAKIM** Ikke før jeg var i bare underbuksa. Og da gikk jeg rett i dusjen.
- NORA** Jeg sjekket forresten hva myndighetene sier. En jurist i Arbeidstilsynet sa til NRK at bruket har et ansvar for helse og sikkerhet der ungene jobber. Og en førsteamanuensis i arbeidsrett sa at tungeskjæring ikke akkurat høres ut som lett arbeid.
- JOAKIM** Der har hun helt rett. Prøv å stå der en hel natt i februar, med kniven i den ene handa og en frossen torskehue i den andre.
- NORA** Og en forsker ved Nofima sa at tungeskjæring er et viktig kulturelt innslag langs kysten.
- JOAKIM** Det er jeg enig i. Det var der vi lærte at arbeid lønner seg, og at man ikke slutter selv om man fryser.
- NORA** Jeg er fortsatt ikke helt komfortabel med åtteåringer og...
- JOAKIM** Har du aldri sett en åtteåring i Bergen suse ned en bratt bakke på sparkesykkel?
- NORA** Det er noe helt annet.
- JOAKIM** Det er akkurat det samme. Bare våtere.
- NORA** Ok, der fikk du et poeng. Et lite et.
- JOAKIM** Jeg tar det.
- NORA** Hva er det verste som skjedde deg der nede?
- JOAKIM** En gang gikk kniven rett gjennom hansken. Jeg var ti år. Det blødde mye, og jeg måtte sy tre sting på sykehuset på Gravdal.
- NORA** Å nei. Og du gikk tilbake?
- JOAKIM** Dagen etter. Med to hansker på den hånda.
- NORA** Du er sta, altså.
- JOAKIM** Alle i Ballstad er sta. Det er det eneste som hjelper mot vinden.
- NORA** Og det morsomste?
- JOAKIM** Det må være kusina mi, Silje. Hun var to år eldre og mye raskere enn meg. De første årene betalte bruket rundt tretti kroner kiloen. Silje hadde sin egen kundeliste på Facebook og solgte tungene privat for det dobbelte.
- NORA** For det dobbelte? Hvem kjøpte?
- JOAKIM** Folk i bygda og turister. Hun vakuumpakket alt selv og kjørte det ut på spark.
- NORA** På spark! I snøstorm?

- JOAKIM** I snøstorm og mørke, med hodelykt på hjelmen. Hun hadde et imperium.
- NORA** Og hva gjør Silje i dag?
- JOAKIM** Hun er revisor, selvfølgelig.
- NORA** Selvfølgelig. Hun har vel fortsatt regnearket fra den gangen.
- JOAKIM** Hun har det innrammet. Det henger på veggen i gangen hennes.
- NORA** Nå må jeg innrømme noe. Jeg har aldri smakt torsketunger.
- JOAKIM** Aldri? Hvordan har du overlevd?
- NORA** Vi har fiskekaker i Bergen. Vi klarer oss.
- JOAKIM** Hør her. Du vender tungene i mel eller rasp og steker dem i smør til de blir **sprø**. Så serverer du dem med poteter og revne gulrøtter.
- NORA** Det høres faktisk godt ut.
- JOAKIM** Det er godt. Sprø utenpå og myk inni.
- NORA** Myk inni. Geléaktig, sa du i sted.
- JOAKIM** Den delen skal du glemme at jeg sa.
- NORA** Du må forklare meg én ting til. Hvorfor skjer dette bare om vinteren?
- JOAKIM** Fordi det er da skreien kommer. Ordet skrei kommer av å skride...
- NORA** Skride? Det ordet har jeg aldri hørt noen bruke.
- JOAKIM** Det betyr å vandre. Fisken vokser opp i Barentshavet og svømmer den lange veien ned til Lofoten for å gyte.
- NORA** Hvor gammel er den når den kommer?
- JOAKIM** Gjett.
- NORA** To år?
- JOAKIM** Den er gjerne sju år før den kommer tilbake hver vinter. Og en stor skrei kan veie over femti kilo.
- NORA** Femti kilo! Det er jo en halv bergenser.
- JOAKIM** En liten bergenser, kanskje.
- NORA** Og dette har pågått i hundrevis av år, har jeg forstått.
- JOAKIM** I mer enn tusen år. Tørrfisken har vært hengt på hjellene i Lofoten siden vikingtida. Og i nitten nittifem... nei, vent. Det var i atten nittifem, da var det over tretti tusen fiskere i Lofoten.
- NORA** Tretti tusen! Og hvor mange er det nå?
- JOAKIM** Noen få tusen. Så det er mindre trengsel på havet i dag. Men mer trengsel om tungene, har jeg **inntrykk** av.
- NORA** Så interessen blant ungene har ikke falt?
- JOAKIM** **Tvert imot**. Når prisene går opp, blir det kø på bruket. Nå vil alle skjære tunger, til og med søskenbarn fra Oslo som er på ferie.
- NORA** Søskenbarn fra Oslo med kniv. Det høres farligere ut enn åtteåringene.
- JOAKIM** Det var du som sa det.
- NORA** Hvis du skulle gi et råd til en åtteåring som står der for første gang i vinter, hva ville du sagt?
- JOAKIM** Skjær alltid bort fra kroppen, og ta med to par hansker. Resten lærer du av de eldre ungene.
- NORA** Og til foreldrene?

- JOAKIM** Kjøp en stor søppelsekk.
- NORA** Joakim, vi nærmer oss slutten. Kjapt nå, én detalj hver som vi tar med oss. Du først.
- JOAKIM** Tre hundre og femten kilo på ni timer. Den blir jeg aldri ferdig med.
- NORA** Min er søppelsekken i baksetet.
- JOAKIM** Morfars bøtte med de stygge tungene.
- NORA** Hodene som reiser til Nigeria.
- JOAKIM** Silje på spark i snøstorm.
- NORA** Og dere der hjemme: Ville dere latt en åtteåring stå med kniv på et fiskebruk en vinterkveld? Og hva tjente dere på den første jobben deres? Legg igjen et svar i kommentarene.
- JOAKIM** Jeg vil gjerne vite om noen slår mine tolv kroner.
- NORA** Hele praten med Joakim, fra morfars bøtte til søppelsekken, ligger ordrett i en PDF, og den henter dere gratis via lenken i beskrivelsen.
- JOAKIM** Ha det bra fra Ballstad.
- NORA** Og vil dere høre flere slike samtaler, abonner på Aprendos Norsk.
- NORA** Tusen takk, Joakim, og takk til alle som ble med oss til Lofoten i dag.

Fikk du det med deg?

Velg riktig svar.

1. Hvordan får ungene betalt på bruket?

- ☐ De får en fast timelønn fra bruket.
- ☐ De får betalt per kilo tunger.
- ☐ De får betalt for hvert hode de kaster i kassa.

2. Hva skjedde med tungene Joakim skar den første kvelden?

- ☐ Han solgte dem til naboen for tolv kroner.
- ☐ Morfaren kastet dem fordi de så ut som kjøttdeig.
- ☐ Morfaren la dem i sin egen bøtte.

3. Hvor blir torskehodene sendt etter at tunga er skåret ut?

- ☐ Til Nigeria, der de blir brukt i supper og gryter.
- ☐ Til Italia, sammen med tørrfisken fra Lofoten.
- ☐ Til en fabrikk i Bergen som lager fiskesuppe.

4. Hva brukte Joakim de førti tusen kronene på til slutt?

- ☐ En moped, slik at han slapp å gå til bruket i snøen.
- ☐ Egenkapital til sjarken han fisker med i dag.
- ☐ En ny mobil og en altfor dyr jakke.

5. Hvorfor hadde mammaen til Joakim en svart søppelsekk i baksetet?

- ☐ Til tungene han ikke fikk solgt.
- ☐ Til hanskene og kniven, så de ikke skulle skitne til bilen.
- ☐ Til de fiskeluktende klærne hans.

Oppgave 1. Hvilket ord passer ikke?

Ett ord i hver gruppe passer ikke. Finn ordet, og tenk på hvorfor.

1.

- ☐ sprø ☐ myk ☐ geléaktig ☐ treg

Hvorfor passer det ikke?

2.

- ☐ timelønn ☐ inntekt ☐ inntrykk ☐ lønn

Hvorfor passer det ikke?

3.

☐ tvinge ☐ tulle ☐ spøke ☐ fleipe

Hvorfor passer det ikke?

4.

☐ si nei ☐ levere ☐ avslå ☐ nekte

Hvorfor passer det ikke?

Oppgave 2. Hva ville du gjort?

Svar med én eller to setninger. Bruk de to ordene.

1. Du er åtte år og står på bruket for første gang. Det er minus fem, du har bare skåret ti tunger på en time, og vennene dine vil gå hjem.

Bruk: **treg** · **sta**

2. Kusina di selger tunger på Facebook for det dobbelte av det bruket betaler. Hun vil gjerne selge dine også, men da skal hun ha halvparten av pengene.

Bruk: **rimelig** · **gjerrig**

3. Du er seksten og har fått sommerjobb på en kafé, akkurat som Nora. Sjefen vil at du skal jobbe til klokka ett om natta hver fredag.

Bruk: **nekte** · **et ansvar**

Oppgave 3. Din tur

Ville du latt en åtteåring stå med kniv på et fiskebruk en vinterkveld? Og hva tjente du på den første jobben din? Skriv fire eller fem setninger. Bruk minst tre ord fra ordlisten.

Fasit

Sjekk svarene dine når du er ferdig med oppgavene.

Fikk du det med deg?

1. De får betalt per kilo tunger.
2. Morfaren la dem i sin egen bøtte.
3. Til Nigeria, der de blir brukt i supper og gryter.
4. Egenkapital til sjarken han fisker med i dag.
5. Til de fiskeluktende klærne hans.

Oppgave 1. Hvilket ord passer ikke?

1. **treg** De andre ordene beskriver hvordan torsketunger kjennes i munnen: sprø utenpå, myk inni og litt geléaktig. Treg betyr langsom, og på bruket er det dyrt å være treg. Er du treg, blir du fattig!
2. **inntrykk** De andre handler om penger du får for arbeid. Et inntrykk er det du tror eller føler etter det du har sett eller hørt. Joakim har inntrykk av at det er mer trengsel om tungene i dag.
3. **tvinge** Tulle, spøke og fleipe betyr å si noe for moro skyld, slik Nora tror Joakim gjør da han forteller om båten. Å tvinge noen er alvorlig, og ingen tvang ungene til å skjære tunger, ifølge Joakim.
4. **levere** Tre av uttrykkene betyr å si nei til noe, slik mamma nektet Joakim å komme inn døra. Å levere betyr å gi fra seg noe, slik båtene leverer fisken på bruket.

Oppgave 2. Hva ville du gjort?

1. *Jeg er treg ennå, og fingrene er stive av kulde. Men jeg er sta, så jeg blir stående helt til mamma kommer og henter meg.*
2. *Da får jeg akkurat like mye som på bruket, så jeg synes ikke tilbudet er rimelig. Hun kan godt kalle meg gjerrig, men jeg selger heller til bruket selv.*
3. *Jeg ville nektet, selv om jeg trenger pengene. Sjefen har et ansvar for at en sekstenåring ikke jobber så sent.*

Oppgave 3. Eksempelsvar

Jeg ville latt en åtteåring prøve, så lenge det er voksne i nærheten. Bruket har et ansvar for sikkerheten, og ingen skal tvinge barna til å bli. Min første jobb var å levere aviser, og timelønnen var ganske dårlig. Jeg var treg de første ukene, men jeg var sta og ga meg ikke. Etter én sommer var jeg stolt over å ha spart tre tusen kroner.